

ادبیات فارسی

(قافیه، عروض، سبک‌شناسی و نقد ادبی)

ادبیات فارسی

(قافیه، عروض، سبک‌شناسی و نقد ادبی)
دوره پیش‌دانشگاهی
رشته‌های علوم انسانی - علوم و معارف اسلامی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش
تیم تخصصی

قافیه

راهنمای قافیه

یادداشت

پاسخ‌های بخش قافیه، منبع کاملی است برای یادگیری هرچه که در مورد قافیه به آن نیاز پیدا می‌کنی. با مطالعه‌ی این بخش، مهارت‌های تشخیص قافیه و ردیف، حروف اصلی و الحاقی قافیه، قواعد ساخت قافیه، تبصره‌های آن و عیوب قافیه را به دست می‌آوری. بعد، مباحث فرعی، یعنی قافیه‌های میانی، درونی و ذوقافیتین و بعد هم، قافیه در شعر نو.

شرح پاسخ‌ها

در هر بیت، ابتدا ردیف - اگر وجود دارد - و سپس واژگان قافیه مشخص شده‌اند. بعد، به ترتیب، حروف اصلی و حروف الحاقی. سپس قاعده‌ی قافیه و اگر نیاز بوده، تبصره‌ها. بعد از این‌ها هم، اگر نکته‌ی مهمی درباره‌ی شیوه‌ی پاسخ‌گویی به نظر می‌رسیده، ذکر شده است.

مباحث فرعی

در مباحث فرعی قافیه، مانند انواع قافیه‌های میانی و درونی و همین‌طور ذوقافیتین، سعی شده تشریح طوری باشد که داوطلب با خواندن هر پاسخ، راه‌های تشخیص این‌گونه قافیه‌ها و تفاوت میان آن‌ها را بفهمد و با ظرافت‌های طراحی تست در این مورد آشنا شود.

نقش‌نمای اضافه و صفت (-)

درباره‌ی نقش‌نمای کسره و جایگاهش در میان حروف قافیه، کتاب درسی سکوت کرده و بی‌تفاوت از کنار موضوع گذشته است؛ یعنی نه آن را از حروف الحاقی در نظر گرفته و نه به صراحت اشاره کرد که الحاقی نیست! این در حالی است که قافیه‌ی بسیاری از ابیات با نقش‌نمای کسره، درگیر است و تعیین تکلیف این کسره، مهم و مؤثر است. غفلت کتاب درسی از بیان این مطلب، موجب اختلاف نظر همکاران گرامی در این موضوع شده. این کسره، به هر حال، وجود دارد و نمی‌توانیم شنیده شدن آن را در پایان قافیه کتمان کنیم! بنابراین، باید برای آن عنوانی مشخص کرد: قافیه؟ ردیف؟ حروف اصلی؟ حروف الحاقی؟ در نهایت، با توجه به ساختار قافیه و قواعد حاکم بر آن، در پاسخ به سؤالات بخش قافیه، همه‌جا نقش‌نمای اضافه و صفت (-) را از «حروف الحاقی» در نظر گرفتیم.

قافیه و جناس تام

درباره‌ی آن دسته از واژگان قافیه که با هم جناس تام دارند، دو وضعیتی وجود دارد. حالت اول: هنگامی که این واژه‌ها ساختمان مستقل دارند و طبیعتاً به طور مستقل مورد بررسی قرار می‌گیرند. نمونه: واژگان قافیه: روان (جاری)، روان (روح) حالت دوم: هنگامی که دو واژه‌ی مشابه یا دست‌کم یکی از آن‌ها واژه‌ای «مستقل» نیست، بلکه در حقیقت، بخشی است از یک واژه‌ی مرکب یا مشتق - مرکب؛ نمونه: واژگان قافیه: روشن‌روان، روان (جاری) / دل‌آرام جوی، جوی (نهر) نکته‌ی مهم این است که در حالت دوم هم، برای سهولت در بررسی واژگان قافیه و تشخیص تبصره‌ها، فقط بخش‌های مشابه را آورده و از ذکر کل واژه‌ی مرکب یا مشتق - مرکب چشم پوشیده‌ایم. این‌گونه بررسی، هم مطابق با شیوه‌ی شناخت قواعد قافیه از قدیم تا امروز و هم مطابق با نظر طراح کنکور است.

قربت معنایی در قافیه

در فصل قافیه از کتاب ادبیات پیش‌دانشگاهی، ابیاتی وجود دارند که از نظر مفاهیم مطرح شده در آن‌ها، اهمیت فوق‌العاده دارند و می‌توانند منبع مناسبی برای طراحی سؤالات قربت معنایی باشند، چنان که در سال‌های اخیر، همین‌طور بوده و طراحی، همیشه نیم‌نگاهی به آن‌ها داشته و در جلد سؤال ابیات اختصای به آن اشاره کردیم. این ابیات، به همراه ابیات بخش عروض، در پایان بخش عروض و با عنوان «قربت معنایی در عروض و قافیه» معرفی شده‌اند و به مقدار کافی سؤالات سنجیده و بسیار دقیق از بیت‌ها و مفاهیم مرتبط با آن‌ها طرح شده. پاسخ‌های تشریحی این بخش نیز از منابع مهم یادگیری مفاهیم است؛ به ویژه این‌که، از کشفیات تازه‌ی طراحان است و سرشار از ابیات و مضامین تازه و داغ!

[الهی]

۱- (۲) مفهوم گزینه (۲):

فرد حیران نمی‌تواند حیرت دیگری را برطرف کند.

مفهوم مشترک بیت سؤال و سایر گزینه‌ها:

دل بی‌بهره از عشق دل نیست. / موجود خالی از عشق، بی‌ارزش است.

۲- (۱) معنی بیت سؤال:

سخنی که از سوز دل بی‌بهره باشد (عاری از حرارت باطن باشد و برآمده از عمق اندیشه و احساس گوینده نباشد)، حتی اگر سرشار از طراوت و زیبایی‌های ظاهری باشد (فصاحت و شیوایی ظاهری داشته باشد)، بی‌ارزش است.

۳- (۴) مفهوم مشترک بیت سؤال و گزینه (۴):

معیار ارزشمندی سخن، سوز و گداز عشق است.

مفهوم سایر گزینه‌ها:

(۱) گله از جفاکاری معشوق

(۲) دعوت به هم‌نشینی با سخنوران

(۳) عجز عقل از درک سخن عشق

۴- (۴) مفهوم مشترک بیت سؤال و گزینه (۴):

بی‌ارزشی دل خالی از عشق

مفهوم سایر گزینه‌ها:

(۱) تمنای جلوه‌گری از معشوق

(۲) ناپایداری حسن و زیبایی

(۳) خاکساری عاشقانه

۵- (۳) مفهوم گزینه (۳):

گله از جفاکاری معشوق

مفهوم مشترک بیت سؤال و سایر گزینه‌ها:

امید بنده تنها به لطف و عنایت خداوند است.

۶- (۲) مفهوم گزینه (۲):

بلاکشی عاشق / استقامت عاشق در برابر جور معشوق

مفهوم مشترک بیت سؤال و سایر گزینه‌ها:

بی‌ارزشی دل بی‌عشق / عشق مایه‌ی ارزشمندی دل است.

۷- (۲) مفهوم گزینه (۲):

غم‌پرستی

مفهوم مشترک سایر گزینه‌ها:

دل بی‌بهره از عشق، بی‌ارزش است. / عشق موجب ارزشمندی دل است.

۸- (۴) معنی بیت سؤال:

سخنی که از سوز دل بی‌بهره باشد (عاری از حرارت باطن باشد و برآمده از عمق اندیشه و احساس گوینده نباشد)، حتی اگر سرشار از طراوت و زیبایی ظاهری باشد (فصاحت و شیوایی ظاهری داشته باشد)، بی‌ارزش است.

[درس اول]

● شعر، وزن، قافیه ●

● مصوّت و صامت ● قافیه‌ی شعر فارسی ● قواعد قافیه (الف) ●

۹- (۲) عبارت «من! از من چرا رنجیده‌ای؟» بعد از واژگان قافیه یعنی

«ناسامان» و «درمان» عیناً تکرار شده است. به واژه‌هایی که عیناً از نظر لفظ و معنی در دو مصراع تکرار می‌شوند، «ردیف» می‌گویند.

۱۰- (۴) ردیف: نیست / واژگان قافیه: «خدایی» و «ریایی»

۱۱- (۲) ردیف: — / واژگان قافیه: «بسی» و «کسی»

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: ماند / واژگان قافیه: «نوبهاران» و «کوهساران»

(۳) ردیف: ما / واژگان قافیه: «سرشت» و «سرنوشت»

(۴) ردیف: را / واژگان قافیه: «رعنا» و «ما»

۱۲- (۱) ردیف: — / واژگان قافیه: «خرچنگ» و «چنگ»

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) ردیف: را / واژگان قافیه: «ساریان» و «کاروان»

(۳) ردیف: می‌رود / واژگان قافیه: «سو» و «رو»

(۴) ردیف: عشق / واژگان قافیه: «اریاب» و «ناب»

۱۳- (۲) ردیف: — / واژگان قافیه: «سواران» و «باران»

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: نیست / واژگان قافیه: «تابنده» و «بارنده»

(۳) ردیف: را / واژگان قافیه: «مستان» و «پریشان»

(۴) ردیف: می‌زنم / واژگان قافیه: «دنیا» و «دریا»

۱۴- (۱) اگر دو واژه از نظر ظاهری یکسان، اما از نظر معنایی متفاوت

باشند، نمی‌توانند به عنوان «ردیف» در یک بیت مورد استفاده قرار گیرند. در چنین حالتی واژه‌های مذکور، دارای جناس تام هستند و نقش قافیه را ایفا می‌کنند؛ بنابراین در بیت مطرح شده در گزینه‌ی اول، واژه‌های «جوی» (بن مضارع از جستن، در این جا به معنی جوینده) و «جوی» (نهر) قافیه‌ی بیت محسوب می‌شوند.

ردیف: — / واژگان قافیه: «جوی» (بن مضارع از جستن) و «جوی» (نهر)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) ردیف: ندارد / واژگان قافیه: «جهان» و «آن»

(۳) ردیف: گیر / واژگان قافیه: «پیش» و «خویش»

(۴) ردیف: عشقم / واژگان قافیه: «مبتلا» و «بلا»

۱۵- (۴) ردیف: — / واژگان قافیه: «روشن‌روان» و «روان»

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: یاد باد / واژگان قافیه: «دوستداران» و «روزگاران»

(۲) ردیف: است امشب / واژگان قافیه: «خروش» و «هوش»

(۳) ردیف: دارم / واژگان قافیه: «مشکل» و «دل»

۱۶- (۴) ردیف: بَرَم / واژگان قافیه: «خطا» و «چرا» / حروف اصلی:

مصوّت بلند «ا» / قاعده: (۱)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: مرا / واژگان قافیه: «پسندید» و «خورشید» / حروف اصلی: «ید» /

قاعده: (۲) (مصوّت + صامت)

(۲) ردیف: — / واژگان قافیه: «اقبال» و «امسال» / واژگان قافیه: «ال» /

قاعده: (۲) (مصوّت + صامت)

(۳) ردیف: دارم / واژگان قافیه: «تاب» و «خواب» / واژگان قافیه: «اب» /

قاعده: (۲) (مصوّت + صامت)

۲۲- (۱) واژگان قافیه: «دریا» و «شیدا» / حروف اصلی: مصوت بلند «ا» / قاعده: (۱)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) ردیف: ماند بر ما / واژگان قافیه: «سلامت» و «قیامت» / حروف اصلی: «ت» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

(۳) ردیف: — / واژگان قافیه: «آب» و «خطاب» / حروف اصلی: «اب» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

(۴) ردیف: نیست / واژگان قافیه: «دل» و «گل» / حروف اصلی: «ل» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

۲۳- (۲) واژگان قافیه: «روا» و «فدا» / حروف اصلی: مصوت بلند «ا» / قاعده: (۱)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) واژگان قافیه: «محل» و «زحل» / حروف اصلی: «ل» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

(۳) واژگان قافیه: «هلاک» و «باک» / حروف اصلی: «اک» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

(۴) واژگان قافیه: «مست» و «دست» / حروف اصلی: «ست» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت + صامت)

۲۴- (۱) ردیف: گرفت / واژگان قافیه: «جهان» و «می‌توان» / حروف اصلی: «ان» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) ردیف: نهاده‌ایم / واژگان قافیه: «رو» و «سو» / حروف اصلی: مصوت بلند «و» / قاعده: (۱)

(۳) ردیف: نیست / واژگان قافیه: «دوتا» و «بلا» / حروف اصلی: مصوت بلند «ا» / قاعده: (۱)

(۴) ردیف: کند / واژگان قافیه: «روا» و «بلا» / حروف اصلی: مصوت بلند «ا» / قاعده: (۱)

۲۵- (۳) ردیف: را / واژگان قافیه: «مبتلا» و «ما» / حروف اصلی: مصوت بلند «ا» / قاعده: (۱)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) واژگان قافیه: «گذر» و «خبر» / حروف اصلی: «ر» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

(۲) واژگان قافیه: «یار» و «بهار» / حروف اصلی: «ار» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

(۴) واژگان قافیه: «وجود» و «جود» / حروف اصلی: «ود» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

۲۶- (۴) ردیف: نشست / واژگان قافیه: «قیر» و «تیر» / حروف اصلی: «یر» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: — / واژگان قافیه: «کبریا» و «ما» / حروف اصلی: مصوت بلند «ا» / قاعده: (۱)

(۲) ردیف: چرا / واژگان قافیه: «حالا» و «پا» / حروف اصلی: مصوت بلند «ا» / قاعده: (۱)

(۳) ردیف: — / واژگان قافیه: «او» و «زشت‌خو» / حروف اصلی: مصوت بلند «و» / قاعده: (۱)

۱۷- (۳) ردیف: نتوان رفت / واژگان قافیه: «تماشا» و «صحرا» / حروف اصلی: مصوت بلند «ا» / قاعده: (۱)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: را / واژگان قافیه: «هجران» و «جان» / حروف اصلی: «ان» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

(۲) ردیف: — / واژگان قافیه: «گلاب» و «خراب» / حروف اصلی: «اب» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

(۴) ردیف: مانده‌ست / واژگان قافیه: «بند» و «شکرخند» / حروف اصلی: «ند» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت + صامت)

۱۸- (۴) ردیف: گردید / واژگان قافیه: «رها» و «جدا» / حروف اصلی: مصوت بلند «ا» / قاعده: (۱)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: کرده‌اند / واژگان قافیه: «دین» و «مسکین» / حروف اصلی: «ین» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

(۲) ردیف: می‌رود / واژگان قافیه: «محمل» و «منزل» / حروف اصلی: «ل» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

(۳) ردیف: نمی‌باشد مرا / واژگان قافیه: «دربان» و «مهمان» / حروف اصلی: «ان» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

۱۹- (۲) ردیف: شود / واژگان قافیه: «او» و «آهو» / حروف اصلی: مصوت بلند «و» / قاعده: (۱)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: بردی / واژگان قافیه: «مرغزار» و «روزگار» / حروف اصلی: «ار» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

(۳) ردیف: گرفتم / واژگان قافیه: «باج» و «تاج» / حروف اصلی: «اج» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

(۴) ردیف: — / واژگان قافیه: «دست» و «مست» / حروف اصلی: «ست» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت + صامت)

۲۰- (۲) ردیف: بودم / واژگان قافیه: «پیمان» و «احسان» / حروف اصلی: «ان» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: چرا / واژگان قافیه: «حالا» و «پا» / حروف اصلی: مصوت بلند «ا» / قاعده: (۱)

(۳) ردیف: می‌کند / واژگان قافیه: «بالا» و «صحرا» / حروف اصلی: مصوت بلند «ا» / قاعده: (۱)

(۴) ردیف: در ما ز توست / واژگان قافیه: «نوا» و «صدا» / حروف اصلی: مصوت بلند «ا» / قاعده: (۱)

۲۱- (۳) واژگان قافیه: «بس» و «کس» / حروف اصلی: «س» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: — / واژگان قافیه: «صبا» و «مرحبا» / حروف اصلی: مصوت بلند «ا» / قاعده: (۱)

(۲) ردیف: — / واژگان قافیه: «جادو» و «آهو» / حروف اصلی: مصوت بلند «و» / قاعده: (۱)

(۴) ردیف: برخاست / واژگان قافیه: «صحرا» و «ما» / حروف اصلی: مصوت بلند «ا» / قاعده: (۱)

۲۷- (۴) واژگان قافیه: «بس» و «کس» / حروف اصلی: «س» / قاعده: (۲) (مصوّت + صامت)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: را / واژگان قافیه: «دنیا» و «آوا» / حروف اصلی: مصوّت بلند «ا» / قاعده: (۱)

(۲) ردیف: — / واژگان قافیه: «جادو» و «آهو» / حروف اصلی: مصوّت بلند «و» / قاعده: (۱)

(۳) ردیف: شوی / واژگان قافیه: «دانا» و «والا» / حروف اصلی: مصوّت بلند «ا» / قاعده: (۱)

۲۸- (۲) واژگان قافیه: «ارس» و «نفس» / حروف اصلی: «س» / قاعده: (۲) (مصوّت + صامت)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) واژگان قافیه: «نزند» و «گزند» / حروف اصلی: «ند» / قاعده: (۲) (مصوّت + صامت + صامت)

(۳) واژگان قافیه: «دوست» و «پوست» / حروف اصلی: «وست» / قاعده: (۲) (مصوّت + صامت + صامت)

(۴) واژگان قافیه: «راست» و «خطاست» / حروف اصلی: «است» / قاعده: (۲) (مصوّت + صامت + صامت)

۲۹- (۲) ردیف: شوی / واژگان قافیه: «پاک» و «افلاک» / حروف اصلی: «اک» / قاعده: (۲) (مصوّت + صامت)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: — / واژگان قافیه: «پهلوی» و «رو» / حروف اصلی: مصوّت بلند «و» / قاعده: (۱)

(۳) ردیف: نمی‌افتد / واژگان قافیه: «دنیا» و «ما» / حروف اصلی: مصوّت بلند «ا» / قاعده: (۱)

(۴) ردیف: — / واژگان قافیه: «ما» و «شما» / حروف اصلی: مصوّت بلند «ا» / قاعده: (۱)

۳۰- (۱) واژگان قافیه: «جادو» و «آهو» / حروف اصلی: مصوّت بلند «و» / قاعده: (۱)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) ردیف: خجل / واژگان قافیه: «شراب» و «ناصواب» / حروف اصلی: «اب» / قاعده: (۲) (مصوّت + صامت)

(۳) ردیف: — / واژگان قافیه: «شمال» و «وصال» / حروف اصلی: «ال» / قاعده: (۲) (مصوّت + صامت)

(۴) ردیف: — / واژگان قافیه: «هلاک» و «پاک» / حروف اصلی: «اک» / قاعده: (۲) (مصوّت + صامت)

۳۱- (۱) واژگان قافیه: «جادو» و «آهو» / حروف اصلی: مصوّت بلند «و» / قاعده: (۱)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) ردیف: باشد / واژگان قافیه: «حزین» و «همین» / حروف اصلی: «ین» / قاعده: (۲) (مصوّت + صامت)

(۳) ردیف: — / واژگان قافیه: «نو» و «درو» / حروف اصلی: «و» / قاعده: (۲) (مصوّت + صامت)

(۴) ردیف: — / واژگان قافیه: «حق‌پرست» و «دست» / حروف اصلی: «ست» / قاعده: (۲) (مصوّت + صامت + صامت)

۳۲- (۳) واژگان قافیه: «نم» و «دژم» / حروف اصلی: «م» / قاعده: (۲) (مصوّت + صامت)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: فکنم / واژگان قافیه: «صحرا» و «دریا» / حروف اصلی: مصوّت بلند «ا» / قاعده: (۱)

(۲) ردیف: — / واژگان قافیه: «گوا» و «فرمان‌روا» / حروف اصلی: مصوّت بلند «ا» / قاعده: (۱)

(۴) ردیف: — / واژگان قافیه: «جدا» و «هوا» / حروف اصلی: مصوّت بلند «ا» / قاعده: (۱)

درس دوم

● قواعد قافیه (ب) ●

۳۳- (۳) واژگان قافیه: «نشان» (علامت) و «نشان» (بکار) / حروف اصلی: «ان» / حروف الحاقی: — / قاعده: (۲) / تبصره: (۶)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) واژگان قافیه: «می‌کند» و «می‌کند» / حروف اصلی: «ن» و «ن» / حروف الحاقی: «د» / قاعده: (۲) / تبصره: (۳)

(۲) واژگان قافیه: «می‌تنم» و «کنم» / حروف اصلی: «ن» و «ن» / حروف الحاقی: «م» / قاعده: (۲) / تبصره: (۳)

(۴) واژگان قافیه: «خوری» و «بری» / حروف اصلی: «ر» و «ر» / حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۲) / تبصره: (۳)

۳۴- (۲) تبصره‌ی (۳): اگر در قاعده‌ی (۲)، مصوّت کوتاه باشد و قافیه حروف الحاقی داشته باشد، این مصوّت کوتاه می‌تواند متفاوت باشد.

واژگان قافیه: «بدی» و «بُدی» / حروف اصلی: «د» و «د» / حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۲) / تبصره: (۳)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) واژگان قافیه: «دیده‌اند» و «دیده‌اند» / حروف اصلی: «ید» / حروف الحاقی: — («ه» بیان حرکت) + اند / قاعده: (۲) / تبصره: (۶)

(۳) واژگان قافیه: «نیید» و «نیید» / حروف اصلی: «ی» / حروف الحاقی: «ید» / قاعده: (۲) / تبصره: (۶)

(۴) واژگان قافیه: «روان» و «روان» / حروف اصلی: «ان» / حروف الحاقی: — / قاعده: (۲) / تبصره: (۶)

۳۵- (۳) واژگان قافیه: «رَمه» و «همه» / حروف اصلی: «م» (مصوّت + صامت) / حروف الحاقی: — («ه» بیان حرکت) / قاعده: (۲) / تبصره: (۲)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) واژگان قافیه: «پنداشته» و «کاشته» / حروف اصلی: «شت» (مصوّت + صامت) / حروف الحاقی: — («ه» بیان حرکت) / قاعده: (۲) / تبصره: (۱)

(۲) واژگان قافیه: «دوخته» و «سوخته» / حروف اصلی: «خت» (مصوّت + صامت + صامت) / حروف الحاقی: — («ه» بیان حرکت) / قاعده: (۲) / تبصره: (۱)

(۴) واژگان قافیه: «یافتند» و «بشتافتند» / حروف اصلی: «فت» (مصوّت + صامت + صامت) / حروف الحاقی: «ند» / قاعده: (۲) / تبصره: (۱)

دَقّت کنیم! از دیدگاه دیگری نیز می‌توان به این سؤال پاسخ داد: در گزینه‌ی (۳) قافیه طبق الگوی «مصوّت کوتاه + صامت + حرف الحاقی» ساخته شده است، اما در سایر گزینه‌ها بر اساس الگوی «مصوّت بلند + صامت + صامت + حرف الحاقی»

۴۰- (۳) واژگان قافیه: «غمگینم» و «چندینم» / حروف اصلی: «ین» /

حروف الحاقی: «م» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت + حروف الحاقی)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) واژگان قافیه: «می‌بیختند» و «ریختند» / حروف اصلی: «یخت» /

حروف الحاقی: «ند» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت + صامت +

حروف الحاقی)

(۲) واژگان قافیه: «افروخته‌اند» و «سوخته‌اند» / حروف اصلی: «وخت» /

حروف الحاقی: «ه» (بیان حرکت) + اند / قاعده: (۲) (مصوت + صامت +

صامت + حروف الحاقی)

(۴) واژگان قافیه: «بندم» و «کمندم» / حروف اصلی: «ند» / حروف

الحاقی: «م» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت + صامت + حروف

الحاقی)

۴۱- (۱) ردیف: [ا]ست / واژگان قافیه: «نوا» و «دوتا» / حروف اصلی:

مصوت بلند «ا» / قاعده: (۱)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) ردیف: را مانم / واژگان قافیه: «سرد» و «درد» / حروف اصلی: «د» /

قاعده: (۲) (مصوت + صامت + صامت)

(۳) ردیف: افتاده‌ام / واژگان قافیه: «اعتبار» و «یار» / حروف اصلی: «ار» /

قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

(۴) ردیف: گذشت / واژگان قافیه: «جوان» و «گران» / حروف اصلی: «ان» /

قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

۴۲- (۳) ردیف: — / واژگان قافیه: «باده‌پرست» و «مست» / حروف

اصلی: «ست» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت + صامت)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: است / واژگان قافیه: «امشب» و «لب» / حروف اصلی: «ب» /

قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

(۲) ردیف: — / واژگان قافیه: «باد» و «باد» / حروف اصلی: «اد» / قاعده: (۲)

(مصوت + صامت) / تبصره: (۶)

(۴) ردیف: است / واژگان قافیه: «در» و «بر» / حروف اصلی: «ر» / قاعده:

(۲) (مصوت + صامت)

دَقِّتْ کُنیم! در این‌گونه سؤالات معمولاً باید به تعداد صامت‌هایی که بعد از

مصوت قرار می‌گیرند، توجه کرد و بر اساس تفاوت عددی آن‌ها گزینه‌ی پاسخ

را انتخاب نمود.

۴۳- (۴) واژگان قافیه: «میرم» و «خیرخیرم» / حروف اصلی: «یر» /

حروف الحاقی: «م» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: — / واژگان قافیه: «کو» (برزن) و «کو» (کجاست) / حروف اصلی:

مصوت «و» / قاعده: (۱) / تبصره: (۶)

(۲) ردیف: مکن / واژگان قافیه: «جا» و «ما» / حروف اصلی: مصوت «ا» /

قاعده: (۱)

(۳) ردیف: کن / واژگان قافیه: «تمنا» و «تماشا» / حروف اصلی: مصوت «ا» /

قاعده: (۱)

۳۶- (۲) ردیف: گرفت / واژگان قافیه: «در» و «بر» / حروف اصلی: ر /

قاعده: (۲) / تبصره: (۴)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: — / واژگان قافیه: «می‌شکنی» و «می‌نکنی» / حروف اصلی:

«ن» و «ن» / حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۲) / تبصره: (۳)

(۳) ردیف: بی‌تو / واژگان قافیه: «ناخوشم» و «مشوشم» / حروف اصلی:

«ش» و «ش» / حروف الحاقی: «م» / قاعده: (۲) / تبصره: (۳)

دَقِّتْ کُنیم! حروف اصلی قافیه در «ناخوشم» با توجه به خوانش (تلفظ)

امروزی آن نوشته شده؛ حروف اصلی آن بر اساس خوانش قدیم، چیزی شبیه

به «ش» بوده است.

(۴) ردیف: — / واژگان قافیه: «کسی» و «مجلسی» / حروف اصلی: «س»

و «س» / حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۲) / تبصره: (۳)

۳۷- (۳) ردیف: کرد / واژگان قافیه: «باز» و «حقه‌باز» / حروف اصلی: «از» /

حروف الحاقی: — / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) واژگان قافیه: «برکنی» و «روشنی» / حروف اصلی: «ن» / حروف

الحاقی: «ی» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

(۲) واژگان قافیه: «ورزیدن» و «دیدن» / حروف اصلی: «ید» / حروف

الحاقی: «ن» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

(۴) واژگان قافیه: «آغازم» و «پردازم» / حروف اصلی: «از» / حروف الحاقی:

«م» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

۳۸- (۳) ردیف: فتاد / واژگان قافیه: «می» و «نی» / حروف اصلی: «ی» /

حروف الحاقی: — / قاعده: (۲)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: گیر / واژگان قافیه: «مرده» و «نابرده» / حروف اصلی: «د» /

حروف الحاقی: «ب» («ه» بیان حرکت) / قاعده: (۲) (مصوت + صامت +

صامت)

(۲) ردیف: — / واژگان قافیه: «رهبری» و «مهندری» / حروف اصلی: «ر» /

حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

(۴) ردیف: — / واژگان قافیه: «آمیختی» و «ریختی» / حروف اصلی: «یخت» /

حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت + صامت)

۳۹- (۴) ردیف: من / واژگان قافیه: «هم‌خو» و «رو» / حروف اصلی:

مصوت بلند «و» / حروف الحاقی: «ب» / قاعده: (۱)

دَقِّتْ کُنیم! مناسب است نقش‌نمای اضافه و صفت (ب)، از حروف الحاقی

در نظر گرفته شود؛ هرچند، کتاب درسی ترجیح داده در این باره سکوت کند

و به طور کلی گوش خود را بر کسره‌ی نقش‌نمای اضافه و صفت که در پایان

قافیه شنیده می‌شود، ببندد!

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) واژگان قافیه: «گران» و «دیگران» / حروف اصلی: «ان» / قاعده: (۲)

(مصوت + صامت)

(۲) واژگان قافیه: «همدگر» و «اثر» / حروف اصلی: «ر» / قاعده: (۲)

(مصوت + صامت)

(۳) واژگان قافیه: «ببین» و «کین» / حروف اصلی: «ین» / قاعده: (۲)

(مصوت + صامت)

۴۴- (۳) ردیف: — / واژگان قافیه: «شکست» و «دست» / حروف اصلی: «ست» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت + صامت)
بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: تو / واژگان قافیه: «سودا» و «پا» / حروف اصلی: مصوت بلند «ا» / حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۱)

دقت کنیم! همان‌طور که پیش‌تر گفته شد، با توجه به ساختار قافیه و قواعد حاکم بر آن، در پاسخ به سؤالات بخش قافیه، همه‌جا، نقش‌نمای اضافه و صفت (ب) را از حروف الحاقی در نظر گرفتیم.

(۲) ردیف: نیست / واژگان قافیه: «دوا» و «مرا» / حروف اصلی: مصوت بلند «ا» / قاعده: (۱)

(۴) ردیف: را / واژگان قافیه: «بی‌نوا» و «ما» / حروف اصلی: مصوت بلند «ا» / قاعده: (۱)

۴۵- (۳) ردیف: — / واژگان قافیه: «دل‌بندی» و «پیوندی» / حروف مشترک: «ندی» (۴ حرف ملفوظ) / حروف اصلی: «ند» / حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت + صامت)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: مکن چندین / واژگان قافیه: «فسون‌خوانی» و «زبان‌دانی» / حروف مشترک: «انی» (۳ حرف ملفوظ) / حروف اصلی: «ان» / حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

(۲) ردیف: آمد / واژگان قافیه: «خواری» و «دوستداری» / حروف مشترک: «اری» (۳ حرف ملفوظ) / حروف اصلی: «ار» / حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

(۴) ردیف: — / واژگان قافیه: «آفتابی» و «خوابی» / حروف مشترک: «ابی» (۳ حرف ملفوظ) / حروف اصلی: «اب» / حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

۴۶- (۳) ردیف: کرد / واژگان قافیه: «حاصل» و «پیش‌اند» / حروف اصلی: «ل» / حروف الحاقی: — / قاعده: (۲)
بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: «روم» / واژگان قافیه: «خانه» و «فرزانه» / حروف اصلی: «ان» / حروف الحاقی: «ب» («ه» بیان حرکت) / قاعده: (۲)

(۲) ردیف: «نیست» / واژگان قافیه: «تنهایی» و «شکایت» / حروف اصلی: مصوت «ا» / حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۱)

(۴) ردیف: — / واژگان قافیه: «دینم» و «برچینم» / حروف اصلی: «ین» / حروف الحاقی: «م» / قاعده: (۲)

۴۷- (۱) ردیف: نباشد / واژگان قافیه: «دگر» و «خوب‌تر» / حروف اصلی: «ر» / حروف الحاقی: — / قاعده: (۲) تبصره: (۴)
بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) واژگان قافیه: «بره» و «شب‌چره» / حروف اصلی: «ر» / حروف الحاقی: «ب» («ه» بیان حرکت) / قاعده: (۲) تبصره: (۲)

(۳) واژگان قافیه: «علی» و «جلی» / حروف اصلی: «ل» / حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۲) تبصره: (۲)

(۴) واژگان قافیه: «دلداران» و «یاران» / حروف اصلی: «ار» / حروف الحاقی: «ان» / قاعده: (۲) تبصره: (۱)

۴۸- (۲) واژگان قافیه: «جان» و «باران» / حروف اصلی: «ان» / حروف الحاقی: — / قاعده: (۲)
بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) واژگان قافیه: «ساده» و «باده» / حروف اصلی: «اد» / حروف الحاقی: «ب» («ه» بیان حرکت) / قاعده: (۲)

(۳) واژگان قافیه: «کسی» و «هوسی» / حروف اصلی: «س» / حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۲)

(۴) واژگان قافیه: «خدای» و «پای» / حروف اصلی: مصوت بلند «ا» / حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۱)

دقت کنیم! در این‌گونه سؤالات معمولاً باید به تعداد صامت‌هایی که بعد از مصوت (در حروف اصلی) قرار می‌گیرند، توجه نمود و بر اساس تفاوت عددی آن‌ها گزینه‌ی پاسخ را انتخاب کرد.

۴۹- (۴) واژگان قافیه: «غمگینم» و «چندینم» / حروف اصلی: «ین» / حروف الحاقی: «م» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت + حروف الحاقی)
بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) واژگان قافیه: «برافروخته‌اند» و «سوخته‌اند» / حروف اصلی: «وخت» / حروف الحاقی: «ب» («ه» بیان حرکت) + اند / قاعده: (۲) (مصوت + صامت + صامت + حروف الحاقی)

(۲) واژگان قافیه: «بستند» و «شکستند» / حروف اصلی: «ست» / حروف الحاقی: «ند» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت + حروف الحاقی)

(۳) واژگان قافیه: «می‌بیختند» و «ریختند» / حروف اصلی: «یخت» / حروف الحاقی: «ند» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت + حروف الحاقی)

۵۰- (۳) واژگان قافیه: «میخانه‌ایم» و «بیگانه‌ایم» / حروف اصلی: «ان» / حروف الحاقی: «ب» («ه» بیان حرکت) + ایم / قاعده: (۲) تبصره: (۲) (مصوت + صامت + حروف الحاقی)
بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) واژگان قافیه: «آخته‌ای» و «نشناخته‌ای» / حروف اصلی: «اخت» / حروف الحاقی: «ب» («ه» بیان حرکت) + ای / قاعده: (۲) تبصره: (۲) (مصوت + صامت + صامت + حروف الحاقی)

(۲) واژگان قافیه: «ببستیم» و «نشستیم» / حروف اصلی: «ست» / حروف الحاقی: «یم» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت + حروف الحاقی)

(۴) واژگان قافیه: «مستی» و «نشستی» / حروف اصلی: «ست» / حروف الحاقی: مصوت بلند «ی» / قاعده: (۲) (مصوت + صامت + حروف الحاقی)

۵۱- (۲) ردیف: نیست / واژگان قافیه: «بینایی» و «تماشایی» / حروف اصلی: مصوت بلند «ا» / حروف الحاقی: «بی» / قاعده: (۱)
بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: این چنین خوش است / واژگان قافیه: «نگار» و «بهار» / حروف اصلی: «ار» / قاعده: (۲)

(۳) ردیف: آمد مرا / واژگان قافیه: «در» و «بر» / حروف اصلی: «ر» / قاعده: (۲) تبصره: (۴)

(۴) ردیف: ما را / واژگان قافیه: «دوست» و «نکوست» / حروف اصلی: «وست» / قاعده: (۲) تبصره: (۷)

۵۵- (۲) ردیف: — / واژگان قافیه: «برگشاییم» و «آییم» / حروف اصلی: مصوّت بلند «ا» / حروف الحاقی: «ییم» / قاعده: (۱)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: می‌دهی / واژگان قافیه: «دین» و «آیین» / حروف اصلی: «ین» / حروف الحاقی: — / قاعده: (۲)

(۳) ردیف: ماییم / واژگان قافیه: «معانی» و «زندگانی» / حروف اصلی: «ان» / حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۲)

(۴) ردیف: نیست / واژگان قافیه: «زمانه» و «نشانه» / حروف اصلی: «ان» / حروف الحاقی: «ـ» («ه» بیان حرکت) / قاعده: (۲)

۵۶- (۲) ردیف: بکند / واژگان قافیه: «جایی» و «گدایی» / حروف اصلی: مصوّت بلند «ا» / حروف الحاقی: «یی» / قاعده: (۱)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: راشکست / واژگان قافیه: «جانان» و «نمکدان» / حروف اصلی: «ان» / حروف الحاقی: — / قاعده: (۲)

(۳) ردیف: می‌کن / واژگان قافیه: «توانی» و «زندگانی» / حروف اصلی: «ان» / حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۲)

(۴) ردیف: بکند / واژگان قافیه: «گذاری» و «قراری» / حروف اصلی: «ار» / حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۲)

۵۷- (۳) ردیف: ماهم چون حباب / واژگان قافیه: «پیماییم» و «دریاییم» / حروف اصلی: مصوّت بلند «ا» / حروف الحاقی: «ییم» / قاعده: (۱)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: دارد / واژگان قافیه: «نجیدنی» و «واچیدنی» / حروف اصلی: «ید» / حروف الحاقی: «ـ نی» / قاعده: (۲)

(۲) ردیف: زردروی می‌کشد / واژگان قافیه: «دل» و «جاهل» / حروف اصلی: «ـ ل» / حروف الحاقی: — / قاعده: (۲)

(۴) ردیف: است دل‌ها را / واژگان قافیه: «نگهبان» و «گلستان» / حروف اصلی: «ان» / حروف الحاقی: — / قاعده: (۲)

۵۸- (۲) ردیف: مرا / واژگان قافیه: «سیو» و «گلو» / حروف اصلی: مصوّت بلند «و» / حروف الحاقی: — / قاعده: (۱)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: مانده است / واژگان قافیه: «نیم‌جانی» و «کاروانی» / حروف اصلی: «ان» / حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۲)

(۳) ردیف: ما / واژگان قافیه: «بر» و «دلبر» / حروف اصلی: «ـ ر» / حروف الحاقی: «ـ» / قاعده: (۲)

دَقَّتْ کَنیم! درباره‌ی نقش‌نمای اضافه و صفت (ـِ) و جایگاه آن در میان حروف قافیه، کتاب درسی سکوت کرده، یعنی نه آن را از حروف الحاقی در نظر گرفته و نه به صراحت اشاره کرده که از حروف الحاقی نیست.

با این حال، با توجه به ساختار قافیه و قواعد حاکم بر آن، در پاسخ به سؤالات بخش قافیه، هم‌جا، نقش‌نمای اضافه و صفت (ـِ) را از حروف الحاقی در نظر گرفتیم.

(۴) ردیف: باز / واژگان قافیه: «هستی» و «پرستی» / حروف اصلی: «ـ ست» / حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۲)

۵۲- (۳) ردیف: ما شد بلند / واژگان قافیه: «دیوانه» و «افسانه» / حروف اصلی: «ان» / حروف الحاقی: «ـ» («ه» بیان حرکت) + ی / قاعده: (۲) تبصره: (۲)

دَقَّتْ کَنیم! درباره‌ی نقش‌نمای اضافه و صفت (ـِ) و جایگاه آن در میان حروف قافیه، کتاب درسی سکوت کرده، یعنی نه آن را از حروف الحاقی در نظر گرفته و نه به صراحت اشاره کرده که از حروف الحاقی نیست. با این حال، با توجه به ساختار قافیه و قواعد حاکم بر آن، در پاسخ به سؤالات بخش قافیه، هم‌جا، نقش‌نمای اضافه و صفت (ـِ) را از حروف الحاقی در نظر گرفتیم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: چه بود / واژگان قافیه: «دل‌آرایی» و «تقاضایی» / حروف اصلی: مصوّت بلند «ا» / حروف الحاقی: «یی» / قاعده: (۱)

(۲) ردیف: که من دایم / واژگان قافیه: «ابروی» و «ترازویی» / حروف اصلی: مصوّت بلند «و» / حروف الحاقی: «یی» / قاعده: (۱)

(۴) ردیف: — / واژگان قافیه: «جادو» و «آهو» / حروف اصلی: مصوّت بلند «و» / حروف الحاقی: — / قاعده: (۱)

۵۳- (۳) ردیف: زبان / واژگان قافیه: «گیرایی» و «تنهایی» / حروف اصلی: مصوّت بلند «ا» / حروف الحاقی: «یی» / قاعده: (۱)

دَقَّتْ کَنیم! درباره‌ی نقش‌نمای اضافه و صفت (ـِ) و جایگاه آن در میان حروف قافیه، کتاب درسی سکوت کرده، یعنی نه آن را از حروف الحاقی در نظر گرفته و نه به صراحت اشاره کرده که از حروف الحاقی نیست. با این حال، با توجه به ساختار قافیه و قواعد حاکم بر آن، در پاسخ به سؤالات بخش قافیه، هم‌جا، نقش‌نمای اضافه و صفت (ـِ) را از حروف الحاقی در نظر گرفتیم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: است پنداری / واژگان قافیه: «آب» و «خواب» / حروف اصلی: «اب» / حروف الحاقی: — / قاعده: (۲) (مصوّت + صامت)

(۲) ردیف: دارم / واژگان قافیه: «کارها» و «خمارها» / حروف اصلی: «ار» / حروف الحاقی: «ها» / قاعده: (۲) (مصوّت + صامت)

(۴) ردیف: که بَرَد / واژگان قافیه: «شیرین» و «رامین» / حروف اصلی: «ین» / حروف الحاقی: — / قاعده: (۲) (مصوّت + صامت)

۵۴- (۳) ردیف: او بخفت / واژگان قافیه: «پای» و «زیبای» / حروف اصلی: «ا» / حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۱)

دَقَّتْ کَنیم! درباره‌ی نقش‌نمای اضافه و صفت (ـِ) و جایگاه آن در میان حروف قافیه، کتاب درسی سکوت کرده، یعنی نه آن را از حروف الحاقی در نظر گرفته و نه به صراحت اشاره کرده که از حروف الحاقی نیست. با این حال، با توجه به ساختار قافیه و قواعد حاکم بر آن، در پاسخ به سؤالات بخش قافیه، هم‌جا، نقش‌نمای اضافه و صفت (ـِ) را از حروف الحاقی در نظر گرفتیم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: دستی / واژگان قافیه: «نهادم» و «فتادم» / حروف اصلی: «اد» / حروف الحاقی: «ـ م» / قاعده: (۲)

(۲) ردیف: که ندارم / واژگان قافیه: «ترانه‌ای» و «فسانه‌ای» / حروف اصلی: «ان» / حروف الحاقی: «ـ» («ه» بیان حرکت) + ای / قاعده: (۲) تبصره: (۲)

(۴) ردیف: می‌آید / واژگان قافیه: «گلزار» و «دلدار» / حروف اصلی: «ار» / حروف الحاقی: — / قاعده: (۲)

۵۹- (۱) ردیف: بگویم / واژگان قافیه: «افگار» و «یار» / حروف اصلی: «ار» / حروف الحاقی: — / قاعده: (۲)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) ردیف: من / واژگان قافیه: «بینایی» و «سودایی» / حروف اصلی: مصوت «ا» / حروف الحاقی: «یی» / قاعده: (۱)

(۳) ردیف: ما / واژگان قافیه: «گلو» و «رو» / حروف اصلی: مصوت «و» / حروف الحاقی: «ی» (در اصل، نقش‌نمای اضافه) / قاعده: (۱)

(۴) ردیف: مانده است / واژگان قافیه: «ما» و «جا» / حروف اصلی: مصوت «ا» / حروف الحاقی: — / قاعده: (۱)

دقت کنیم! درباره‌ی نقش‌نمای اضافه و صفت (ـِ) و جایگاه آن در میان حروف قافیه، کتاب درسی سکوت کرده، یعنی نه آن را از حروف الحاقی در نظر گرفته و نه به صراحت اشاره کرده که از حروف الحاقی نیست. با این حال، با توجه به ساختار قافیه و قواعد حاکم بر آن، در پاسخ به سؤالات بخش قافیه، همه‌جا، نقش‌نمای اضافه و صفت (ـِ) را از حروف الحاقی در نظر گرفتیم.

۶۰- (۲) ردیف: [است که من می‌دانم] / واژگان قافیه: «نوایی» و «جایی» / حروف اصلی: مصوت بلند «ا» / حروف الحاقی: «یی» / قاعده: (۱)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: گویا نبود / واژگان قافیه: «آن» و «زمان» / حروف اصلی: «ان» / حروف الحاقی: — / قاعده: (۲)

(۳) ردیف: آرزوست / واژگان قافیه: «پرستارم» و «بیدارم» / حروف اصلی: «ار» / حروف الحاقی: «ـِ م» / قاعده: (۲)

(۴) ردیف: — / واژگان قافیه: «روزافزونم» و «چونم» / حروف اصلی: «ون» / حروف الحاقی: «ـِ م» / قاعده: (۲)

۶۱- (۳) واژگان قافیه: «ماییم» و «اشیاییم» / حروف اصلی: مصوت بلند «ا» / حروف الحاقی: «ییم» / قاعده: (۱)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: ماست / واژگان قافیه: «آیین» و «دین» / حروف اصلی: «ین» / حروف الحاقی: — / قاعده: (۲)

(۲) ردیف: — / واژگان قافیه: «هوشیارانند» و «رستگارانند» / حروف اصلی: «ار» / حروف الحاقی: «انند» / قاعده: (۲)

(۴) ردیف: دوستی / واژگان قافیه: «پاس» و «لباس» / حروف اصلی: «اس» / حروف الحاقی: — / قاعده: (۲)

دقت کنیم! درباره‌ی نقش‌نمای اضافه و صفت (ـِ) و جایگاه آن در میان حروف قافیه، کتاب درسی سکوت کرده، یعنی نه آن را از حروف الحاقی در نظر گرفته و نه به صراحت اشاره کرده که از حروف الحاقی نیست. با این حال، با توجه به ساختار قافیه و قواعد حاکم بر آن، در پاسخ به سؤالات بخش قافیه، همه‌جا، نقش‌نمای اضافه و صفت (ـِ) را از حروف الحاقی در نظر گرفتیم.

۶۲- (۱) واژگان قافیه: «سرگشته» و «گشته» / حروف اصلی: «ـِ شت» و «ـِ شت» / حروف الحاقی: — («ه» بیان حرکت) / قاعده: (۲) / تبصره: (۳)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) واژگان قافیه: «خواهشگری» و «کهنتری» / حروف اصلی: «ـِ ر» / حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۲) / تبصره: (۴)

(۳) واژگان قافیه: «بر» و «در» / حروف اصلی: «ـِ ر» / حروف الحاقی: — / قاعده: (۲) / تبصره: (۴)

(۴) واژگان قافیه: «دوست» و «اوست» / حروف اصلی: «وست» / حروف الحاقی: — / قاعده: (۲) / تبصره: (۷)

۶۳- (۳) واژگان قافیه: «نیذیرفته‌ام» و «گفته‌ام» / حروف اصلی: «ـِ فت» / حروف الحاقی: — («ه» بیان حرکت) + ام / قاعده: (۲)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) واژگان قافیه: «دری» و «خاطری» / حروف اصلی: «ـِ ر» و «ـِ ر» / حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۲) / تبصره: (۳)

(۲) ردیف: را / واژگان قافیه: «آغشته» و «کشته» / حروف اصلی: «ـِ شت» و «ـِ شت» / حروف الحاقی: — («ه» بیان حرکت) / قاعده: (۲) / تبصره: (۳)

(۴) واژگان قافیه: «علی» و «دلی» / حروف اصلی: «ـِ ل» و «ـِ ل» / حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۲) / تبصره: (۳)

۶۴- (۴) واژگان قافیه: «شوم» و «بشنوم» / حروف اصلی: «ـِ و» / حروف الحاقی: «ـِ م» / قاعده: (۲) / تبصره: (۱)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) واژگان قافیه: «دری» و «خاطری» / حروف اصلی: «ـِ ر» و «ـِ ر» / حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۲) / تبصره: (۳)

(۲) واژگان قافیه: «گفته‌ام» و «رفته‌ام» / حروف اصلی: «ـِ فت» و «ـِ فت» / حروف الحاقی: — («ه» بیان حرکت) + ام / قاعده: (۲) / تبصره: (۳)

(۳) واژگان قافیه: «کنند» و «می‌زنند» / حروف اصلی: «ـِ ن» و «ـِ ن» / حروف الحاقی: «ـِ ند» / قاعده: (۲) / تبصره: (۳)

۶۵- (۱) در «لولیان» و «روان» اگرچه حروف مشترک، تنها حروف الحاقی «ان» است؛ اما پسوند «ان» در واژه‌ی «لولیان» نشانه‌ی جمع و در واژه‌ی «روان» نشانه‌ی «صفت حالیه» است، در نتیجه (مطابق تبصره‌ی ۴) قافیه درست است. در سه گزینه‌ی دیگر «ان» نشانه‌ی جمع است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) واژگان قافیه: «هشیاران» و «بیداران» / حروف اصلی: «ار» / حروف الحاقی: «ان» / قاعده: (۲)

(۳) واژگان قافیه: «یاران» و «دوستانان» / حروف اصلی: «ار» / حروف الحاقی: «ان» / قاعده: (۲)

(۴) واژگان قافیه: «حیبیان» و «عندلیبان» / حروف اصلی: «یب» / حروف الحاقی: «ان» / قاعده: (۲)

۶۶- (۲) واژگان قافیه: «خسان» و «ناکسان» / حروف اصلی: «ـِ س» / حروف الحاقی: «ان» / قاعده: (۲) / تبصره: (۱)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: — / واژگان قافیه: «دیگرند» و «انسان‌ترند» / حروف اصلی: «ـِ ر» / حروف الحاقی: «ـِ ند» / قاعده: (۲) / تبصره: (۴)

(۳) ردیف: — / واژگان قافیه: «خاکیان» و «غمناکیان» / حروف اصلی: «اک» / حروف الحاقی: «ی + یان» / قاعده: (۲) / تبصره: (۴)

(۴) ردیف: افتاد / واژگان قافیه: «بر» و «در» / حروف اصلی: «ـِ ر» / حروف الحاقی: — / قاعده: (۲) / تبصره: (۴)

۶۷- (۳) ردیف: است / واژگان قافیه: «ریش‌تر» و «درویش‌تر» / حروف اصلی: «یش» / حروف الحاقی: «تر» / قاعده: (۲) / تبصره: (۱)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ردیف: — / واژگان قافیه: «آزری» و «زیباتری» / حروف اصلی: «ـِ ر» / حروف الحاقی: «ی» / قاعده: (۲) / تبصره: (۴)

(۲) ردیف: کشید / واژگان قافیه: «بر» و «سر» / حروف اصلی: «ـِ ر» / حروف الحاقی: — / قاعده: (۲) / تبصره: (۴)

(۴) ردیف: — / واژگان قافیه: «تابناکیم» و «پاکیم» / حروف اصلی: «اک» / حروف الحاقی: «یم» / قاعده: (۲) / تبصره: (۴)